

Nem volt jó idefönt

Mielőtt felszállt a buszra, megakadt a szeme egy plakáton. Barsi sokat és sokszor látta ugyanezt az arcot, néha más arcok társaságában. Ragasztott arc, lámpaoszlopokra és kirakattáblákra csirizelt arcok. Nem vett újságot, pedig a hosszú utat rövidítené a betűkkel való zötykölődés. Meg aztán lenne, ami takarja az arcát, ha elszunyókál. Mire átér a Dunán, világos lesz. Valahol virágot is kell vennie. Megígérte. Nagybátyja telefonhangja tegnap este. „Ezt a kivagyi bunkót... Még meg is ígéri, hogy nem teszi le az érettségit, ha polgármester lesz... Tudod, ebben az új rendszerben ez a pökhendiség megy az agyamra. Boldogabb időkben...” Minden történelmi andalgását így kezdi a nagybátyja. „Boldogabb időkben még a szavazati jogot is iskolához kötötték.” Na hiszen. Boldogabb idők. Ő sem emlékezhet rá, legfeljebb olvasott róla, vagy tanulta. Mert mikor ér rá az ember „a boldogabb időre”? Szőlőmetszéskor? Trágyázáskor? Szívlapáttal a kézben? Amikor odalent a vágatban nyomja a partot? Amikor a sofőrbundán hanyatt fekvve nyúlkál a villáskulccsal, hogy meghúzzon egy átkozott csavart? Természetesen, amikor nem éppen azok a híres nevezetes boldogabb idők járnak. Virágot ne felejtсен venni. A felesége csomagolt pár szendvicset, hiába ellenkezett. Anna nagyon együttérző, amióta a hírrel haza érkezett. Alig tudta lebeszélni, hogy ő is jöjjön. „Mégis, mit csinálnál, amíg mi a szőlőben vagyunk?” Boldogabb időkben sem lettek volna boldogabbak Annával. Sem boldogtalanabbak.

Barsi elkutyagolt a falu túlsó fertályára, a régi, dombon fekvő sírkerthez, ahova Sándor Vazult eltemették. Valaha ők is itt a közelben laktak, de Komlóra költözésük után édesapja bátyja és családja helyben maradt. Valaki művelje is a földet, permetezze a szőlőt, aztán igya is meg ezt a jó homoki vinkót, üzent vissza nagybátyja, amikor hívták a bányához. A szülőfaluban megmaradni nem ment minden kalandok, megrázkódtatások elviselése nélkül. Végül is egy életforma felszámolásáról volt szó. De szívósságban és kalandvágásban az ő fajtájuknak soha nem volt hiánya. Barsi apja már a vjáriskolában kitűnt gyorsasá-

BOTÁR ATTILA (1944) Székelyudvarhelyen született, Veszprémben élő költő. Utóbbi kötete: *Időfoltok* (regény, 2014).

gával és küzdőképességével. Na és a tornateremben kifeszített kötelek között a taglózó ütéseivel, amelyekhez nagy állóképesség is társult. Átvitték bokszolni egy pécsi egyesületbe, de egyszer csak ráunt az ellenfelek pofonjaira, az élelmezési előírásokra, az ugrókötelezésre, és jogosítványt szerevezve elszegődött buszsofőrnek. Távolsági járatra. Korán kelés. Jó út, pocsék út. Többnyire pocsék. Vezetés esőben, hófúvásban, sárban, fagyon és döglesztő melegben. Evés zseb-ből. Bütykölés derékig motorházban, kocsi alatt, árokszélen defektes gumik reparálása. Egyik reggel borotválkozás közben hirtelen kiverte a verejték, elnehezedett, aztán dőlt, akár annak idején néhány kiütött ellenfele. Mire Barsi benyitott a fürdőszobába, nem kellett rászámolnia az apjára. Érettségi után a fiú rádió-televízió-műszerésznek tanult, de a benzinszagnak és a messzeségnek nem tudott ellenállni, felcsapott a katonaideje leteltével buszsofőrnek. Nusi lánya németórái végeztével mindig rohant a Budai vámig, hogy az utolsó járatot elérje. Barsi korholta magát, amiért kedden és csütörtökön nyitott ajtóval megvárta, amíg a fiatal lány odaér és felszáll. Bérletes, mondta a szunyókáló utasoknak eleinte. Aztán már természetes volt. „Kifáradok a végére, kell egy beszélgetőtárs”, ezzel mentegette magát. A januári jeges úton a kanyar utáni árokban kötött ki. Kinyitotta a ajtót és leugrott. Nem nagyon ásta el magát a kocsi. Éppen visszaszállt, amikor egy másik busz, ugyancsak csúszva, alig kormányozhatóan nekivágódott az Ikarusz farának. Ó, az a Magasságos!... A sűrű havazásban alig látszottak Mánfa fényei. A lányon kívül volt még két utas, de ők falubeliek voltak, gyalog nekivágtak. Annyira el voltak foglalva, hogy a kollegával a buszokat kiszabadítsák, észre sem vette, már éjfél volt. Az üres buszt is kiásva, hátrahagyva indult neki a maradék útnak, a város innen már semmiség volt. Akkor megszólalt mögötte valaki. „Elnézést, hogy nem segítettem, de elaludtam.” A lányról egészen megfeledkezett. Éppen feltűnt a fényeibe hamvadt, munkagödörnyi város. – Kiváló alvókája van – mondta a visszapillantó tükörbe. A lány nevetett: – Igen, ma nehéz napom volt. – Nekem is – mondta Barsi, s elővett egy cigarettát a zubbonyából. – Ja, megkínálhatom? – A lány újra felnevetett. – Hiszen üres a doboz. Különben sem élek vele. Barsi zavartan összegyúrta a Symphoniás dobozt. – Megkérhetem valamire? – Tessék – mondta a sofőr. – Az Anna preszszónál letenne? – Diáklány ilyenkor preszszóban? – ugratta Barsi. – Megígértem anyának, hogy ma érte megyek – komolyodott el a lány. – Születésnapja van – tette hozzá. A preszszó előtt Nusi már várta a lányát. A két nő összeölelkezett.

– Nagyon-nagyon aggódtam, kicsim – hallotta a lány anyját. – Éppen most mondták be, hogy Pécs felől járhatatlan az út. – De szólj a fiatalembernek, aki hazahozott, hogy egy kávé ráfér ezért a szívességért. Barsi vitte a garázsba a kocsit, de Nusi nem tűrt ellentmondást, így hát megállapodtak, hogy a fiú pihenőnapján tiszteletét teszi.

– Anya hozzád akar adni feleségül – mondta ősszel Nusi lánya, aki szintén Anna névre hallgatott. Kirándulni voltak a fiú Moszkvicsával. Barsi elgondolkozott ezen a választékosságon. Fordított lánykérés? Nem mintha nem fordult volna meg az ő fejében is a házasság. – Nekem semmi kifogásom ellene – ordí-

totta túl Barsi a motorzajt. – És neked, Anna? – Hát, alszom rá egyet – nevetett lány, és a fejével a fiú vállát kereste. A szüret utáni esküvő szép néphagyomány, mondta nekik nagybátyja. De az a fontos, hogy boldogok legyetek. A használt Moszkvicot használt Opel követte. Építkeztek, nem messze Danitól. Barsi a kocsit ezúttal otthon hagyta, távolsági busszal érkezett. Érkezett, jött, mert hívták szőlőt metszeni. – Szép temetése volt – fogadta a távoli nagybácsi. Barsi bólintott. A munka két napig sem tartott, a második nap délutánján átsétált a falu túloldalára, onnan jobbra, ahol az út a temetődombra kanyargott. Nem volt nehéz a frissen emelt sírt megtalálni az egyszerű, nyers akácfából faragott, rusztikus fakereszttel. „Nem volt jó idefönt” – böngészte egy koszorú alól kilógó szalagvégen. Megborzongott, mintha egy szóbeli üzenet kondult volna bele az estébe. Bakancsa orrával kijebb piszkálta a koszorúszalagot, de semmi nem mutatta, hogy az aranyozott betűknek folytatása lett volna. Körbejárta a sírt, elhelyezte rajta Dani és Ágiék csokrát meg a maga szál virágát. – Szekfű legyen, égő piros – kötötte lelkére Ági. Nem emlékezett, hogy végigmondta volna a Mi-atyánkot, amibe belekezdett. Öreg este volt, mikorra haza ért a nagybátyjáékhöz, a tanára sírján levő virágok és szalagok és ez az egész úgy érintette, hogy a vacsoránál csak alig szólt, kanalazta a halászelevet, harapta a kenyeret, ám fűrészpport is rakhattak volna elé. Csak a második pohár után szólalt meg. – Jobban is járhatott volna.

– Azt mondják, kicsit már bolond volt – nézett fel borából a nagybátyja.

– Gondolt egyet, s otthagya a családját – tódította az asztalt leszedő gazdasszony.

– Régen sem volt oka rá – térült-fordult hamutartóval az asszony.

– Mít lehessen tudni – mondta szórakozottan Barsi.

– Már évekkkel ezelőtt hallottam, hogy elhárító tiszt volt az asszony első ura.

– Számít az?

– Nagyon is. Az nem olyan világ volt.

– Elhás? Erről én sem tudok – fordult nagybátyja felé Barsi. Még mindig a szalagon, annak különös feliratán járt az esze. Úgy látszik, itt gazdagabb az emberek fantáziája. Vagy csak a helyi nedű teszi. Őt kérte meg Sándor tanár úr, hogy segítsen az apja révén a bőröndjeit felvinni a kollégiumba. – Révén? – Szóval a kocsijával – mondta Sándor. Nem volt nagy fuvar, viszont az öreg Georgi furcsállta, és sokáig ugratta az apját, hogy elhalássa a kuncsaftjait. Nem volt titok, de nem került szóba, hogy apja és dr. Sándor Vazul egy faluból származnak. „Visszakönyörögte magát.” Akkor csak annyit mondott a fiának. Hogy kire érti, az Barsinak sem volt titok. Apjának a katonatársáról, aki Sándor feleségének az első férje volt, és a gyerekek vér szerinti apja. „Ennek az embernek nincs átlátható élete.” Ez a vélemény nem csak Dani apjáé volt, kimondatlanul osztották a városban. Legváratlanabb időben érkezett a pesti vonattal, a pécsi busszal vagy éppen Bonyhád, Hosszúhetény felől, s ugyanúgy, kiszámíthatatlanul utazott el, olykor hetekig nem tűnt fel a városban. A bányászoknak nem hiányzott. A fatéri rakodóknak sem, de a gatter mellől sem. Nem hiányzott a könnyűipari

vállalat cipőkészítőinek, a tanári katedrák és a templomi szószék sem árvult el miatta, a vízellátás, a kenyérgyár is hibátlanul működött, hogy a kocsmákról, kórházról és a bölcsődékről, a tűzoltóállomásról, bányamentőkről vagy a boncolótermek hideg befogadottjairól és a macerálóikról ne is szóljunk. Nem szorozott, nem osztott, és mégis. Barsi folyton érezte, hogy valahol ott, nem láthatóan, észrevétlenül, a szálló pernye társaként beeszi magát a falakba, a fák levelébe, a cementipari vállalat felé dübörgő ZIL-ek nyomán felszálló penész színű porba, az iskolás lányok sötétkék köpenyébe, a fiúk kamaszosan vastagodó és hirtelen bicsakló hangjába, a zsíros kenyerek (bányászszendvicsek) sója és zöldpaprikája közé, az ívhegesztés kékesen, az otthonról elcsent cigaretták szorongón szálló füstjébe. Nem is fizikai megjelenése. Nem is árnyéka. A lopódzkodása inkább. Jobb nem gondolni rá, gondolta Barsi, valahányszor a liftes ház előtt futott le a térre, hogy kimenjen a garázshoz, vagy a trafikban cigarettát vegyen, vagy egyáltalán: munkába menjen. Netán gondolni rá, de úgy, hogy minél hamarabb elfelejtsük, annyira körvonalatlan, széthulló, foltokban létező, részek szerint való. Elgondolni magunktól.

Hibátlan felvetésnek látszott a nagybátyjáié, hogy tanára, ha nem is bolondult meg, kicsit zavarodott lett, s mintegy átmeneti megoldásként vonult ki a város védettségéből. Kár ezen nyargalni, gondolta. Azon is, hogy ki küldte rá (vagy rájuk) a gyújtóanyagot. A hajdani tanítvány (asszony) és tanárának kapcsolata is felbukkant, járt-kelt a piaci jól értesültek és mindent-félrehallók nyelvén. Barsinak eszébe jutott a szalag felirata, a selyemszegély sáros színe fölött az aranyozott betűk. Az is hibátlan fejtegetésnek tűnt, hogy a jelen berendezkedés fokról fokra alulmúlja magát, immár gangek ragasztgatják a plakátokat, kire lehet szavazni. Holnap, hogy kit kell kiiktatni? A szürke, kopott és koptató korábbi rezsim komfortja színdús életet nem kínált, az idefönt kérdését elodázta, de a személyi biztonságában – mint az igavonó jószágában – érdekelt volt. Már csak az a kérdés, meg lehet-e állni, és hol. Barsit felháborította az a sivár szárazság, ami Sándor Vazul elvesztését környékezte az ígéretes városában. A halak. Lehet, hogy igazuk volt azoknak, akik ezekre a különös esetekre emlékeztettek. A két fickót látták a kocsijukkal sündörögni a városban. Ezek szokták a varsákat üríteni, a zsákmányt vizes tartályokban tovább kocsiztatni, de nem ezek, nem ilyenek szokták a „nagy hálót” rángatni. Elég rájuk nézni. Barsi, lévén maga is országutak alkalmazottja, többször találkozott velük. – Honnan a hal? – érdeklődött, mikor a háziasszony leszedte az asztalt. – A halastóból – intett egy meghatározatlan irányba a rövid pipa szárával nagybátyja.

– Nem ízlett?

– De. Persze.

– Mert nagyon rongyosan ettél – akadékoskodott a feleség.

– Hallom, beteljesedik rajtatok az Írás – veregette a hamut a pipáról a nagybátyja.

– Mégpedig? – kérdezte Barsi.

– Hát a Máté szerinti: Az elsők lesznek utolsók, és az utolsók elsők.

- Nem értem – ráncolta a homlokát Barsi.
 - Hallik, hogy szélnek eresztik a bányászokat.
 - Igen, kering ilyesmi – bólintott Barsi. – De nem tudom, mi az alapja.
 - Talán drága a szenetek.
 - Mindig is az volt. Mert drága az emberélet is – vont a vállát Barsi.
 - Ti mindig protekciós népek voltatok odalent – horkant a nagybátyja.
 - Protekciós? – képedt el Barsi.
 - Jó vezéreitek voltak.
 - Ezt meg hogy érted?
 - Akik az életüket kockára vetik, arra lehet hivatkozni a többi rabszolga előtt. És akire a többi rabszolga előtt hivatkoznak, azt meg is kell fizetni. Valahogy így.
 - Természetesen ők, a protekciósok, mennek vágóhídra először – válaszolt Barsi, hangjában némi gúnnyal.
 - Nem mindig. Nagypádat előbb vitték ki a frontra, mint a legutolsó csillést a bányátokból.
 - Nem tudom én azt, bátyó. Csak azt tudom, hogy elálmosodtam.
 - Még egy pohárral?
 - Köszönöm, de már most is baj van a súlypontommal.
 - De gyöngye legény vagy, öcskös.
- Barsi erre nem válaszolt. Indult a szobájába. Annára gondolt, aki ilyenkor már biztosan alszik.

